

دانشکده علوم انسانی
گروه الهیات

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته فقه و حقوق

عنوان

تبیین ادله و آثار فقهی و حقوقی پیوند اعضاء بیماران مرگ مغزی با
توجه به اخلاق پزشکی

استاد راهنما

دکتر حسین ردایی

استاد مشاور

دکتر محمد رضا عزیزاللهی

دانشجو

فرشته ترابیان

تیر ۱۳۹۴

دانشگاه شاهرود

شماره:	اظهارنامه دانشجو	 دانشگاه شاهرود
تاریخ:		

اینجانب فرشته ترابیان دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و حقوق دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد، گواهی می‌دهم که پایان‌نامه تدوین شده حاضر با عنوان: «تبیین ادله و آثار فقهی و حقوقی پیوند اعضاء بیماران مرگ مغزی با توجه به اخلاق پزشکی» به راهنمایی استاد محترم جناب آقای دکتر حسین ردایی توسط شخص اینجانب انجام و صحت و اصالت مطالب تدوین شده در آن، مورد تایید است و چنانچه هر زمان دانشگاه کسب اطلاع کند که گزارش پایان‌نامه حاضر صحت و اصالت لازم را نداشته، دانشگاه حق دارد مدرک تحصیلی اینجانب را مسترد و ابطال نماید؛ همچنین اعلام می‌دارد در صورت بهره‌گیری از منابع مختلف شامل: گزارش تحقیقاتی، رساله، پایان‌نامه، کتاب، مقالات تخصصی و سایر منابع اطلاعاتی، به منبع مورد استفاده و پدیدآورنده آن به طور دقیق ارجاع داده شده و نیز مطالب مندرج پایان‌نامه حاضر تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب و یا سایر افراد به هیچ کجا ارائه نشده است. در تدوین متن پایان‌نامه حاضر، چارچوب مصوب تدوین گزارش‌های پژوهشی تحصیلات تکمیلی دانشگاه شاهد به طور کامل مراعات شده و نهایتاً این که، کلیه حقوق مادی ناشی از گزارش پایان‌نامه حاضر، متعلق به دانشگاه شاهد می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو (دست‌نویس): فرشته ترابیان

امضای دانشجو
تاریخ: ۱۳۹۵/۳/۴

بسمه تعالی

دانشگاه شهید

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی
دفتر تحصیلات تکمیلی

تاریخ: .....

صور تجلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد خاتم فرشته توایمان دانشجوی کارشناسی ارشد رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش فقه و حقوق اسلامی به شماره دانشجویی ۹۲۷۵۶۶۰۰۲، ارزش ۴ واحد، رأس ساعت ۱۱ صبح، روز یکشنبه، مورخ ۹۴/۰۴/۳۱ در محل آمفی تاتر دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد،

تحت عنوان:

" تبیین ادله و آثار فقهی و حقوقی پیوند اعضاء بیماران مغزی با توجه به اخلاق پزشکی "

تشکیل گردید.

کمیته داوران پایان نامه کارشناسی ارشد پس از استماع دفاعیات و طرح پرسش های لازم در زمینه علمی و تحقیقاتی مرتبط با پایان نامه نامبرده، ارزشیابی نهایی خود را به شرح ذیل، اعلام نمودند:

پایان نامه نامبرده با نمره ۱۷/۹۹۵۱۶ (به عدد) و ۱۷/۹۹۵۱۶ (به حروف) و با درجه ~~خوب~~ **خیلی خوب** مورد تأیید قرار گرفت/ تصحیح

امتیازات: طبق ماده ۲۰ آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد تاپوسته، مصوب جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری: عالی: ۲۰-۱۹، بسیار خوب: ۱۸-۹۹۵۱۸، خوب: ۱۷-۹۹۵۱۶، قابل قبول: ۱۵-۹۹۵۱۴، غیر قابل قبول: نمره کمتر از ۱۴

اعضای کمیته داوران پایان نامه کارشناسی ارشد	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	نام دانشگاه	امضاء
استاد راهنمای اول	دکتر حسین ردهایی		شاهد	
استاد راهنمای دوم (در صورت وجود)				
استاد مشاور اول	دکتر محمدرضا عزیزاللهی		شاهد	
استاد مشاور دوم (در صورت وجود)			شاهد	
داور داخلی	دکتر سعید سید حسینی		شاهد	
داور خارجی	دکتر حمید رضا نصیری		شاهد	
نماینده تحصیلات تکمیلی (بدون نمره)	دکتر غفار برحساز		شاهد	

توضیحات ناظر تحصیلات تکمیلی:

با توجه به اعلام معاونت پژوهشی، شماره کارت ۱۴۸۸ تاریخ ۹۴/۶/۲۸ نمره به عنوان
نمره پژوهشی به نمره ۱۷/۱۲۵ افزوده شود. سایر نمره های پایان نامه به ۱۷/۱۲۵ تغییر
میابد. ✕

نام و نام خانوادگی ناظر تحصیلات تکمیلی: **غفار برج** تاریخ: ۹۴/۶/۲۸

با احترام

تقدیم به:

بهار دلها و صفای لحظه ها

به نور دیدگان و طراوت روزگاران

به آرزوی چشم انتظاران

به امام مهدی صاحب العصر و الزمان (عج الله تعالی فرجه الشریف)

و تقدیم به محضر مبارک امام جعفر صادق (علیه السلام)

پدر حوزه ی علمیه و دانشگاه جعفری

و به امید این که این بزرگواران ما را به عنوان شاگردی در مکتبشان بپذیرند.

«ان شاء الله»

تقدیر

پدر و مادری مهربان و دل سوز که همواره دعا‌های خیرشان توشه‌ی راهم بوده و موجب موفقیت این جانب در تمامی مراحل زندگیم بوده است.

و نیز از همسری وفادار که یاری شفیق در پیچ و خم‌های زندگی این جانب بوده است.

«والسلام»

چکیده

مرگ مغزی و پیوند اعضا از موضوعات نوپیدای فقهی است که از یک سو نیازمند تبیین دقیق موضوع از دیدگاه پزشکی و از سوی دیگر، نیازمند استنباط حکم فقهی متناسب با مقتضیات زمان است.

این پایان نامه شامل پنج فصل است که در بخش اول کلیات مطرح شده است. در فصل دوم به بررسی موضوع مرگ مغزی پرداخته شده است. در فصل سوم شیوه تحلیل داده ها مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم پیوند اعضا احکام فقهی و حقوقی مرگ مغزی و نیز اخلاق پزشکی به تفصیل آمده است. و در فصل پنجم به بیان نتیجه گیری نیز راهکارها و پیشنهادات پرداخته شده است.

طبق نتایجی که از این پژوهش به دست آمده است این عمل نه تنها شرعا اشکال ندارد، بلکه براساس فتاوی برخی از مراجع عظام شیعه امری واجب و ضروری و براساس برخی دیگر جایز است و مطابق فرهنگ قرآنی کسی که انسانی را نجات دهد گویا همه ی انسان ها را نجات داده است.

کلید واژه: حیات، مرگ، مرگ مغزی، عرف، احکام

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فهرست مطالب.....	أ
فصل اول.....	۱
کلیات پژوهش.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسئله.....	۴
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۶
۱-۳-۱- ضرورت نظری.....	۶
۱-۳-۲- ضرورت عملی.....	۶
۱-۴-۱- هدف های تحقیق.....	۶
۱-۴-۱- هدف اصلی.....	۶
۱-۴-۲- اهداف فرعی.....	۷
۱-۵-۱- سوال های تحقیق.....	۷
۱-۵-۱- سوال اصلی.....	۷
۱-۵-۲- سوالات فرعی.....	۷
۱-۶-۱- تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای تحقیق.....	۸
۱-۶-۱- تعریف نظری.....	۸

۸	۱-۶-۲- تعریف عملیاتی
۹	۱-۷- پیشینه تحقیق
۱۲	فصل دوم
۱۲	مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۳	۱-۲- مقدمه
۱۳	۲-۱-۱- مفهوم لغوی مرگ و حیات
۱۵	۲-۱-۲- حیات و مرگ از دیدگاه قرآن کریم
۱۷	۲-۱-۳- نشانه های حیات و مرگ در بیان احادیث
۱۸	۲-۲- معیار های تشخیص زمان مرگ به نحو کلی
۱۸	۲-۲-۱- معیار قدیم
۱۹	۲-۲-۲- معیار جدید: مرگ مغزی
۲۱	۲-۲-۳- معیار قانونی: ایست قلبی و مرگ ساقه مغز
۲۳	۲-۳- علائم مرگ از دیدگاه فقها
۲۵	۲-۴- علائم مرگ از دیدگاه پزشکان
۲۷	۲-۵- تاریخچه مرگ مغزی
۲۹	۲-۶- معیار تشخیص مرگ مغزی از نظر پزشکان
۳۰	۲-۶-۱- معیار های بالینی
۳۳	۲-۶-۲- آزمون های تکمیلی (علمی و تاییدی)
۳۵	۲-۷- حالت های مشتبه شونده با مرگ مغزی
۳۵	۲-۷-۱- تمیز مرگ مغزی از حالت کوما

۳۶	۲-۷-۲- تمیز مرگ مغزی از حالت اغمای معمولی.....
۳۷	۲-۸- معیار تشخیص مرگ مغزی از دیدگاه فقها.....
۳۷	۲-۹- مصداق مرگ مغزی در متون فقهی.....
۴۱	۲-۹-۱- حیات مستقر و غیر مستقر.....
۴۲	۲-۹-۲- مقایسه مرگ مغزی و حیات غیر مستقر.....
۴۳	۲-۱۰- مرجع صالح در شناخت موضوع مرگ مغزی.....
۴۶	۲-۱۰-۱- تحلیل و بررسی معیارهای تشخیص مرگ مغزی.....
۴۷	۲-۱۰-۲- نظریه مختار در شناخت موضوع.....
۵۱	فصل سوم.....
۵۱	روش پژوهش.....
۵۲	۳-۱- مقدمه.....
۵۳	۳-۲- روش پژوهش.....
۵۳	۳-۳- جامعه پژوهش.....
۵۳	۳-۴- ابزار گردآوری داده‌ها.....
۵۳	۳-۵- روش جمع‌آوری داده‌ها.....
۵۴	۳-۶- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۵۶	فصل چهارم.....
۵۶	یافته‌های پژوهش.....
۵۷	۴-۱- معنای پیوند.....
۵۷	۴-۲- معنای عضو.....

- ۵۸..... ۳-۴- تعریف پیوند اعضا.
- ۵۹..... ۱-۳-۴- تاریخچه پیوند اعضا در ایران.
- ۵۹..... ۴-۴- اقسام پیوند اعضا.
- ۶۰..... ۱-۴-۴- پیوند اشیای خارجی.
- ۶۰..... ۲-۴-۴- پیوند اعضای حیوانات به انسان.
- ۶۰..... ۳-۴-۴- پیوند اعضای انسان زنده به انسان.
- ۶۱..... ۴-۴-۴- پیوند از انسان مرده به انسان زنده.
- ۶۲..... ۵-۴-۴- ادله مخالفان برداشت عضو از مردگان.
- ۶۲..... ۱-۵-۴-۴- حرمت انتفاع از میت.
- ۶۳..... ۲-۵-۴-۴- نداشتن منفعت حلال.
- ۶۴..... ۳-۵-۴-۴- اجماع.
- ۶۵..... ۴-۵-۴-۴- روایات وارد شده در حرمت بهره بردن از مردار.
- ۶۷..... ۵-۵-۴-۴- هتک حرمت میت مسلمان.
- ۷۱..... ۶-۵-۴-۴- حرمت مثله.
- ۷۴..... ۷-۵-۴-۴- عدم جواز تاخیر دفن.
- ۷۶..... ۸-۵-۴-۴- حرمت آتانازی.
- ۷۹..... ۶-۴-۴- ادله موافقان برداشت عضو از مردگان.
- ۷۹..... ۱-۶-۴-۴- حکومت ادله عناوین ثانویه بر ادله عناوین اولیه.
- ۸۱..... ۲-۶-۴-۴- قاعده تراحم.
- ۸۳..... ۳-۶-۴-۴- روایات.
- ۸۵..... ۵-۴- تاریخچه اخلاق پزشکی در دنیا.
- ۸۶..... ۶-۴- اخلاق پزشکی در ایران باستان.

- ۷-۴- بررسی پیوند اعضا از دیدگاه پزشکی قانونی..... ۸۷
- ۸-۴- رعایت اخلاق پزشکی در پیوند اعضاء..... ۸۸
- ۹-۴- مرگ مغزی در قوانین ایران..... ۹۱
- ۹-۴-۱- جنایت منجر به مرگ مغزی..... ۹۲
- ۹-۴-۲- ارزیابی رویکرد قانون ایران نسبت به مرگ مغزی..... ۹۳
- ۹-۴-۳- مفهوم شخص در حکم میت از نظر فقهی..... ۹۴
- ۹-۴-۴- قطع دستگاه های مصنوعی از متوفای مغزی در قانون ایران..... ۹۸
- ۹-۴-۵- مسئولیت پزشک در قطع دستگاه های تنفس مصنوعی..... ۹۹
- ۹-۴-۶- میزان مسئولیت پزشک بر طبق قانون ایران..... ۱۰۰
- ۹-۴-۷- پایان دادن به تنفس مصنوعی متوفای مغزی..... ۱۰۱
- ۱۰-۴- بررسی احکام فقهی و حقوقی پیوند اعضا..... ۱۰۳
- ۱۰-۴-۱- حدود ضرورت مجوز برداشت عضو از بدن مردگان..... ۱۰۳
- ۱۰-۴-۲- نقش وصیت و اذن قبلی در برداشت عضو..... ۱۰۴
- ۱۰-۴-۳- تاثیر اجازه اطرافیان و اولیای مرده مسلمان در جواز برداشت عضو..... ۱۰۷
- ۱۱۰ فصل پنجم.....
- ۱۱۰ بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها.....
- ۱-۵-۱- جمع بندی..... ۱۱۱
- ۲-۵- مشکلات عاطفی و اجتماعی و فرهنگی..... ۱۱۴
- ۳-۵- مشکلات اجرایی پیوند..... ۱۱۷
- ۳-۵-۱- فقدان قانون و مقررات لازم..... ۱۱۷
- ۳-۵-۲- کمبود اعضای پیوندی..... ۱۱۹

- ۱۲۰..... ۳-۳-۵- هزینه بالای پیوند اعضا.
- ۱۲۱..... ۴-۳-۵- محاسن و مزایای ترویج پیوند.
- ۱۲۳..... ۵-۳-۵- فقدان تشکیلات منسجم برای پیوند اعضا.
- ۱۲۸..... منابع.

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه:

در جهان بینی الهی انسان موجودی دو بعدی است: یک بعد مادی و جسمی، دیگری بعد معنوی است، از جهت بعد مادی مانند حیوانات است مثل آنها زندگی می کند و در هستی متلاشی می گردد. اما از نظر بعد معنوی دارای روح است روحی که معیار انسانیت و پایگاه عقل و اختیار است روحی که حیات ابدی دارد با مرگ آدمی از بدن متوفی جدا می شود به عالم دیگر منتقل می گردد و در شرایطی که بر ما ناشناخته است به حیات جاویدان خود ادامه می دهد.

در تاریخ ۲۷ / ۲ / ۱۳۷۳ هیئت محترم دولت لایحه ای را با عنوان (اجازه پیوند اعضای بدن فوت شدگان در موارد خاص) تقدیم مجلس شورای اسلامی کرد. در مقدمه این لایحه آمده بود: با عنایت به فتاوی حضرت امام خمینی - قدس سره - و حضرت آیت الله العظمی خامنه ای رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر جواز پیوند اعضا در موارد خاص و نظر به این که نجات جان انسان ها در برخی موارد منحصراً از طریق پیوند اعضا امکان پذیر است لایحه زیر به منظور تجویز قانونی عمل پیوند اعضا جهت طی تشریفات قانونی تقدیم می شود: ماده واحده استفاده از اعضای بدن کسانی که فوت کرده یا دچار مرگ مسلّم مغزی شده اند برای پیوند به بدن بیماران نیازمند در صورت حصول شرایط مجاز است. آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با هماهنگی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

کمیسیون بهداشتی و بهزیستی مجلس شورای اسلامی در گزارش خود، لایحه مزبور را با اعمال اصلاحاتی به شرح زیر تصویب کرد: استفاده از اعضای بدن کسانی که فوت کرده یا دچار مرگ

مسلم مغزی شده اند برای پیوند به بدن بیماران نیازمند در صورت حصول شرایط مجاز است. آیین نامه اجرایی این قانون در چارچوب فتاوی حضرت امام - قدس سره - و مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی سازمان پزشکی قانونی و وزارت دادگستری و باهماهنگی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. لکن متأسفانه لایحه مزبور به دلیل ضعف تنظیم و کاستی های آن و ابهاماتی که در اذهان برخی از نمایندگان محترم مجلس چهارم وجود داشت به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسید و این موضوع بازتاب منفی بسیاری در جامعه اسلامی ما ایجاد کرد و موجب زیر سؤال رفتن فقه پویای اهل بیت در میان محافل علمی و تخصصی شد. از سوی دیگر منقح نبودن موضوع مرگ مغزی نزد برخی از فقهای عظام شیعه و علمای اهل سنت و برداشت های مختلفی که از مرگ مغزی در ذهن این بزرگان وجود دارد و عدم توجه به تحولات موضوعات احکام موجب صدور فتاوی ناهماهنگ با شرایط زمان شده است:

لذا نگارنده به عنوان یک مسلمان در قبال ابهاماتی که موجب رد لایحه اجازه پیوند اعضا گردید احساس مسئولیت نموده و بر آن شد تا با استعانت از خداوند و ارواح مقدس معصومین و با تلاش جدی چهره ای روشن از موضوعی نو و تازه عرضه نماید و به بررسی آن از دیدگاه فقه اهل بیت و اهل سنت بپردازد. البته نگارنده این سطور بر آن نیست که در این باب استقصایی هرچند ناقص در ادله انجام داده باشد بلکه تنها قصد آغازگری طرح و فرآیند نهادن اصل موضوع را داشته و امید دارد که این تحقیق بابی باشد تا در مسئله مرگ مغزی و پیوند اعضا پژوهش گران ژرف کاو را بدین زمینه کشانده و از محصول فکری ایشان درخت فقه اسلامی هر چه بارورتر گردد و فقهای عظام را به سمتی سوق دهد که با در نظر گرفتن مشکلات جامعه آن گونه که هست پاسخ هایی جدید متقن و متناسب با زمان ارائه نمایند.

۲-۱- بیان مسئله

یکی از جنجالی ترین موضوعاتی که در دهه های اخیر در عالم پزشکی و به تبع آن در فقه اسلامی مطرح و مورد نقد و بررسی فراوان قرار گرفته است مساله مرگ مغزی و پیوند اعضا می باشد. شاید در وهله اول به نظر می رسد که این موضوع صرفا پزشکی است لیکن باتاملی بیشتر در می یابیم که پرداختن به ابعاد اخلاقی، فقهی و حقوقی این بحث اجتناب ناپذیر است. (نظری توکلی، ۱۳۸۱)

مساله مرگ مغزی که از مسایل مستحدثه بوده و فقهای گذشته با این موضوع مواجه نبوده اند از آن جهت اهمیت یافته که با استفاده از تکنولوژی پیشرفته در دانش پزشکی با برداشت عضو از بیماران مرگ مغزی به خصوص اعضایی که فقدان آن ها به زندگی انسان خاتمه می دهد به بیماران نیازمند پیوند حیات تازه داده می شود (همان).

حال باید دید که آیا برای بیمار مرگ مغزی که امکان هیچ بازگشتی در وی وجود ندارد و به کمک دستگاه ها می تواند فقط به زندگی نباتی آن هم برای مدت محدود ادامه دهد به صلاح خانواده یا اجتماع است که بادرستگاه های گران قیمت و صرف وقت کادر پزشکی که می تواند صرف بیماران محتاج دیگر شود به این کوشش بی ثمر ادامه داد؟

مسئله پیوند عضو علاوه بر اینکه یکی از مسائل قابل بررسی و تحلیل در جامعه پزشکی است در گستره مباحث فقه و حقوق نیز مسئله ای بسیار مهم و قابل توجه است. خصوصا در فقه مسئله با حساسیت زیادی مطرح گردیده است و از آنجا که این عمل به تمامیت جسمانی افراد مرتبط است و در احکام و وظیفه شرع مقدس به انسان و تمامیت جسمانی او به عنوان اشرف مخلوقات و خلیفه الله اهمیت ویژه داده می شود. (بیتانام، ۱۳۹۲)

لذا پیرامون موضوع تحقیق، آثار متعددی منتشر شده، نظیر: کتاب "مرگ مغزی و پیوند اعضا از دیدگاه فقه و حقوق"، حسین حبیبی که این اثر از دو دیدگاه فقه و حقوق به بررسی موضوع پرداخته و در بعضی زمینه ها به کلیات اکتفا شده که لازم است از دیدگاه اخلاق پزشکی نیز مورد بررسی قرار گیرد. همچنین "فصلنامه تخصصی فقه اهل بیت" در بعضی شماره ها مختصری به بحث کالبد شکافی پرداخته است و اشاراتی نیز به بحث پیوند اعضا نموده است، اما بحث ها بیشتر بصورت مقاله ای می باشد و از جامعیت لازم برخوردار نمی باشد. اثر "پزشکی در آئینه اجتهاد"، خلیل علی محمدزاده که شامل ۱۵۰ استفتاء در غالب مسایل پزشکی از محضر حضرت آیت الله العظمی خامنه ای می باشد که در فصل سیزده صرفا فتاوی معظم له راجع به پیوند اعضا مطرح گردیده است.

پس از بررسی آثار فوق با توجه به نارسایی موجود و مستحدثه بودن موضوع مورد نظر، نویسندگان صرفا به بیان فتاوا پرداخته اند و یا بطور کامل مطلب را منقح نکرده اند. لذا محقق درصدد است با استفاده از نظرات فقهای بزرگ و پزشکان راه حلی جهت معضل فوق به جامعه علمی فرهنگی ارایه نماید.

محقق درصدد است در جریان تحقیق بصورت مبسوط به سوالاتی از قبیل سوال ذیل که در این زمینه مطرح است پاسخ دهد:

-در صورت صدق مرگ بر مبتلایان به مرگ مغزی، آثار فقهی و حقوقی آن ها چگونه است؟

۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق:

۱-۳-۱- ضرورت نظری:

-تبیین پویایی فقه شیعه

-تفکیک مبانی شرعی و مصالح اجتماعی

-تنویر اذهان عمومی نسبت به اثرات پیوند اعضا در پویایی حیات جامعه اسلامی

۱-۳-۲- ضرورت عملی:

-آگاه نمودن جامعه پزشکی نسبت به تجویز یا عدم تجویز پیوند هر کدام از اعضا

-جلوگیری از عوارض ناشی از جهل به احکام شرعی یا بیان حکم مسائل حقوقی آن

-آگاهی اذهان عمومی به منظور جرات پیدا نمودن در زمینه اهدای عضو یا وصیت در امر

پیوند اعضای خویش

-همچنین بیمارستان ها و مراکز فقهی و حقوقی، که در ارتباط با مشکل پیوند اعضای بیماران

نیازمند به عضو فعالیت دارند و مراکز آموزشی می توانند از نتایج این تحقیق استفاده نمایند.

۱-۴- هدف های تحقیق:

۱-۴-۱- هدف اصلی:

-تبیین آثار فقهی و حقوقی پیوند اعضا بیماران مبتلا به مرگ مغزی با توجه به اخلاق پزشکی

۱-۴-۲- اهداف فرعی:

-اثبات مشروعیت یا عدم مشروعیت پیوند اعضای افراد مبتلا به مرگ مغزی

-ارائه تعریف جامع و کامل از پیوند اعضا و مرگ مغزی

-بررسی سابقه فقهی در خصوص موضوع نوشتار حاضر

-تبیین نظر فقها و پزشکان در این زمینه

-برطرف نمودن ابهامات فقهی و حقوقی

۱-۵. فرضیه ها یا سوال های تحقیق:

۱-۵-۱- سوال اصلی:

- پیوند اعضا بیماران مرگ مغزی چه آثار و ادله ای دارد؟

۱-۵-۲- سوالات فرعی:

- مرگ مغزی را چگونه می توان مرگ قطعی و مصداق جدا شدن روح از جسم تشخیص داد؟

- قطع اعضای فرد دچار مرگ مغزی از نظر قانون و شرع چه حکمی دارد؟

- در نظام حقوقی ایران، برداشت اعضا از مبتلایان مرگ مغزی منوط به تحقق چه شرایطی است؟

- قطع اعضای شخص دچار مرگ مغزی چه احکام فقهی و حقوقی دارد؟

- حفظ جان فرد مبتلابه مرگ مغزی و اتصال دستگاه های مختلف که بعضا هزینه های سنگینی را براولیا تحمیل می کند آیا واجب است؟

- چه کسانی و با چه شرایطی می توانند اندامی از اندام هایشان را به دیگری بفروشند و یا اهدا کنند؟